

Aktuelt

OLIEEFTERSØGNING KAN TRUE ØSTGRØNLANDS GÆS

Jameson Land i Østgrønland er i de seneste år blevet centrum for en større miljøundersøgelse. Geologiske undersøgelser har vist, at der er chance for oliefund. Der er indledt forhandlinger om en olieeftersøgning i de kommende år, og forberedende aktivitet i området er startet. Sideløbende er der – på grønlandsministeriets initiativ – begyndt miljøundersøgelser, dels for at belyse en eventuel eftersøgnings konsekvenser og dels for at minimere disse.

Foreløbig har undersøgelserne koncentreret sig om den store bestand af Moskusokser, en vegetationskortlægning og gæssene. Senere er det tanken, at også havpattedyr og -fugle inddrages. Undersøgelserne foretages af Grønlands Fiskeriundersøgelser med bistand fra forskellige konsulenter, hvor f.eks. Zoologisk Museum i København står for den ornitologiske side af sagen. Tidligere ekspeditioner har vist, at Jameson Land rummer store bestande af de to gåsearter Kortnæbbet Gås og Bramgås. Gæs er meget følsomme over for menneskelige forstyrrelser, og derfor har vi fokuseret på denne fuglegruppe i første omgang.

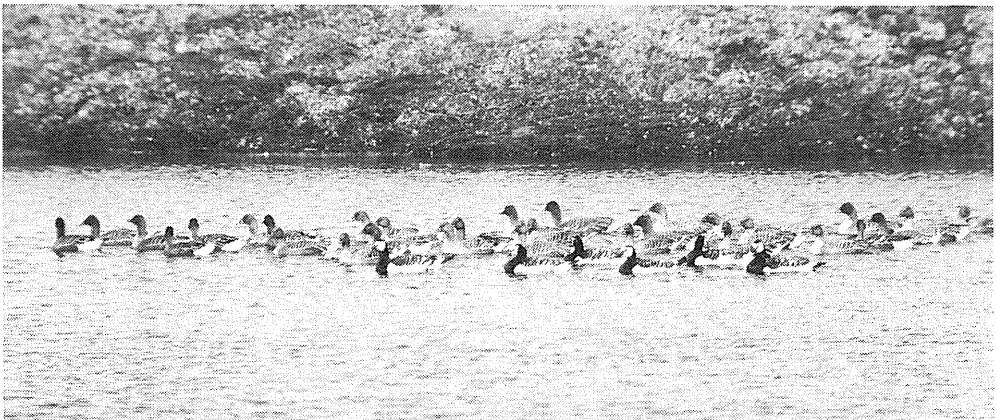
Der er foreløbig brugt to felt sæsoner på gåseundersøgelserne. I 1982 arbejdede vi to mand i perioden 19. juni til 5. august, primært med recognering og visse pilotprojekter (rapport over dette arbejde kan købes hos Grønlands Fiskeriundersøgelser). I 1983 var vi i felten i perioden 29. juni til 26. august, og vi har foretaget to flytællinger og påbegyndt studier over gæsnes habitatvalg og deres energibudgetter i fældningsperioden.

Ynglebestandene af gæs har vist sig at være spredte og fåtallige; derimod rummer området store bestande af ikke-ynglende gæs, som fælder. Vore flytællinger

viste, at der fandtes omkring 6100 Bramgæs og 5600 Kortnæbbede Gæs i juli måned, hvilket sandsynligvis betyder, at området er den vigtigste fældningsplads i Østgrønland for begge arter.

En olieeftersøgning i Jameson Land vil give stor aktivitet, ikke alene i forbindelse med seismiske undersøgelser, prøveboringer og diverse former for lejre med flyvepladser, havne- og beboelsesfaciliteter, som alle er af relativ lokal karakter, men også med daglige helikopterflyvninger over store afstande. De Kortnæbbede Gæs især har vist sig at være ekstremt sky i fældningsperioden. Motorstøj fra en helikopter skræmmer ofte flokkene på over 10 km's afstand, og i flere tilfælde har det varet flere timer, inden de genoptog græsningen. Bramgæssene er mindre følsomme og tåler ofte helikopteroverflyvning på 1-2 km's afstand uden at reagere. Det videre mål med gåseundersøgelserne er at udpege følsomme områder i Jameson Land, hvor menneskelig aktivitet bør og skal reguleres. Dertil skal vi have klarlagt, hvilken indflydelse forskellige former for forstyrrelse har på gæsnes trivsel på både kortere og længere sigt. Hvad betyder f.eks. gentagne helikopteroverflyvninger i tabt energi for gæssene, eller hvor meget skal der til, før en flok gæs fordrives fra en lokalitet? En vigtig faktor i denne sammenhæng er områdets bæreevne: har gæssene alternative lokaliteter, hvis de fordrives, eller er området allerede mættet med gæs?

*David Boertmann, Jesper Madsen og
Chr. Ebbe Mortensen, Zoologisk Museum,
Universitetsparken 15, 2100 København Ø.*

Under svingfjersfældningen er Bramgæssene og de Kortnæbbede Gæs i Østgrønland ekstra følsomme overfor menneskelige forstyrrelser. Foto: Chr. Ebbe Mortensen.

ICBP – KONFERENCE I FRANKRIG

At jagttrykket i det sydvestlige Frankrig er intenst, kunne deltagerne i en sidste efterår afholdt fuglebeskyttelseskonference nemt konstatere. Kort tids kigen ud af togvinduerne var tilstrækkeligt til at give mange observationer af jægere og relativt få af fugle. Indtrykket forstærkedes under en ekskursion til egnen SV for Girondedflodens nedre løb. Her skydes turtelduer i stort tal under forårstrækket i maj fra tårne, mange steder med en indbyrdes afstand på kun 1-200 m i de levende hegn.

Det var de europæiske sektioner af »International Council for Bird Preservation«, der i september 1983 holdt møde i Rochefort ved den franske Atlanterhavs-kyst. Sideløbende hermed holdt de europæiske fuglebeskyttelsesforeninger (WEBS) også møde.

Et godt endags seminar behandlede de palæarktiske trækfugles betingelser i tropisk Vestafrika. Thiollay redegjorde således for den Hvide Stork, der er gået kraftigt tilbage som overvintrende i Vestafrika, i hvert fald fra 1950'erne. Tidligere tilbragte de tiden aug./sept. til nov./dec. i det nordligste af Sahel-området lige syd for Sahara, hvor de først og fremmest spiste vandregørshopper. Nu er disse helt væk på grund af bekæmpelse med insecticid (dieltrin), og storkene må tilbringe hele perioden fra det tidlige efterår til de igen trækker nordpå om foråret i det sydlige Vestafrika, hvor de ellers kun opholdt sig sidst på vinteren og først på foråret. Her lever de meget mere spredt og er langt mere efterstræbte end i Sahel-området. For 25 år siden havde lokalbefolkningen ikke geværer; nu har den, og jagt på fugle, der udnyttes til føde, har fået et betydeligt omfang. Det er således græshoppebekæmpelsen, der har været den primære årsag til Storkens tilbagegang de senere årtier som overvintrende i Vestafrika, men Saheltørken har forværret situationen. I modsætning til efter tidligere tørkeperioder har vegetationen efter tørken omkring 1970 haft yderst vanskeligt ved at regenerere, fordi menneskenes og deres husdyrs udnyttelse af vegetationen nu er så intens. Hvid Stork er kun et enkelt eksempel på en europæisk trækfugleart, hvis raste- og overvintringsmuligheder i Vestafrika er negativt påvirket af de senere årtiers udvikling. Seminaret gav en række andre (og en enkelt art, Hvepsevågen, begunstiges måske af udviklingen).

Seminaret bestyrkede det indtryk, som tidligere fuglebeskyttelseskonferencer har givet mig: At vi er altfor lidt opmærksomme på, at de begrænsende fak-

torer for vore hjemlige fuglebestande kan ligge i træk- og vinterkvartererne. Ethvert studie af bestandsændringer hos de af vore fuglearter, der er (langvejs)-trækkere, er helt ufuldstændigt, hvis disse forhold ikke tages i betragtning.

På baggrund af seminarets dystre perspektiver var det utilfredsstillende at konstatere, at den europæiske sektionens ledelse, som skulle have arbejdet med disse problemstillinger i de to år, der er gået siden forrige konference, i for ringe grad har gjort det. Der blev under konferencen nedsat et udvalg med henblik på at få en bedre ledelsesstruktur for sektionen, og det må håbes, at dette kan resultere i en bedre indsats i fremtiden.

Jan Dyck

AOU FYLDER 100 ÅR

I september 1883 mødtes 23 ornitologer og dannede American Ornithologists' Union. Denne forenings hundrede års jubilæum blev fejret i New York – på American Museum of Natural History – fra den 26. til den 30. september 1983.

Der var ca. 1100 deltagere ved mødet som – efter den første dags formelle møder – inkluderede 318 videnskabelige foredrag, 3 symposier og 50 »posterpræsentations« såvel som 4 filmforevisninger. Foredragene emner strakte sig fra »Kalcium-omsætningen hos Gråspurv *Passer domesticus*« til »Forebyggelse af kollision mod vinduer«, men var generelt af meget høj videnskabelig standard. Det vil måske interessere, at kun 3-4 foredragsholdere var amatører (deriblandt det eneste danske bidrag – Rovfugletræk i Mellemøsten). I alt 15 nationer såvel som alle 50 forbundsstater var repræsenteret ved mødet. Museet havde også arrangeret en bog- og instrumentudstilling og ca. 150 forfattere var til rådighed for at signere deres værker. En speciel kunstudstilling af Louis Agassiz Fuertes og Francis Lee Jaques var arrangeret af museet, og New York History Society udstillede sin samling af J. J. Audubons originaler. AOU's medlemmer er overvejende professionelle ornitologer med et mindretal af »alvorlige amatører«.

Bertel Bruun

ORIENTERING OM SORTSPÆTTEGRUPPENS ARBEJDE

Sortspætten har siden sin indvandring til Danmark været gjort til genstand for flere grundige undersøgelser og optællinger på Bornholm, i Nordsjælland og nu også i Jylland i de sidste par år. Parallelt med de bestandsøkologiske og ynglebiologiske undersøgelser i landsdelene har landets samlede population været forsøgt optalt nogle gange. Således i 1974, 79 og nu atter i forbindelse med »Projekt Status 82-84« (se Tab. 1). En del skove med potentiel forekomst af Sortspætter er stadigvæk ikke blevet undersøgt, så det reelle bestandsniveau må anses for at være højere end det fremgår af Tab. 1.

Mens Sortspætten i Nordsjælland og på Bornholm synes at have nået et stabilt bestandsniveau, optræder den endnu spredt i den øvrige del af landet. De isolerede ynglefund i Midt- og Sønderjylland kan således bero på, at fuglen endnu er i en indvandringfase. En sydslesvisk redeunge, der blev gemeldt i det sydøstlige Sønderjylland tyder på, at de jyske fugle indvandrer sydfra.

Ved hjælp af den individuelle farveringmærkning er der indhentet ny viden om Sortspættens populationsøkologi og ynglebiologi. Undersøgelserne tyder på, at en række forhold har konsekvenser for artens tilstedeværelse her i landet:

- 1) *Det stadigt mindskede areal med bevoksning af egne redetræer.*
- 2) *Den stadigt mindre mængde af dødt ved.*
- 3) *Fældning af redetræer.*
- 4) *Forstyrrelser ved redetræer, tyveri af æg/unger.*

For at reducere disse ulemper for Sortspætten har vi prøvet at få driftsledelsen af skovene i tale. Det har bl.a. resulteret i afmærkning af redetræer på et par distrikter. Desuden er der sendt oplysninger til distrikterne om træernes placering i bevoksningen, så fældning kan undgås. Det er netop træer i den hugstmodne alder, der benyttes som redetræer. Endvidere benyttes udgåede træstubbe, der står tilbage efter en storm. Det er imidlertid kun lokale aftaler. En mere omfattende og effektiv beskyttelse af Sortspættens redetræer må ske fra centralt hold, hvor den planøkonomiske styring foregår.

Efterhånden har en del redetræer med eller uden held været opsøgt af ægrøvere i de seneste år. Da alle jo har let adgang til skovene, er redetyverier vanskelige at opklare.

Sortspætteundersøgelserne fortsætter med ufor-

Farveringmærket Sortspætte fra Gribskov.
Foto: Jens B. Bruun.

mindsket styrke og med nye resultater som mål.

Da det er vigtigt at kunne følge artens fortsatte spredning ud over landet, bør interesserede bakke op om »Projekt Status 82-84«. Det vil derfor være af stor værdi, hvis vi kunne få tilsendt aktuelle oplysninger om iagttagelser af Sortspætten, ikke mindst i forårs-månederne.

Råd og vejledninger til optællingerne kan rekvireres ved henvendelse til:

*Sortspættegruppen
v. Peter Jørgen Petersen
Østervang 65 2. mf.
3400 Hillerød
tlf. (02) 25 29 42*

Tab. 1. Antallet af Sortspættepar og enlige fugle (i parentes) fordelt på tre landsdele i de 4 undersøgelsesår.

	1974	1979	1982	1983
Sjælland	50 (21)	60 (25)	34 (12)	43-48 (9-14)
Bornholm	32 (2)	32 (2)	31 (10)	36 (7)
Jylland	2 (2)	5 (7)	3-4 (6)	6-15 (5)
Hele landet	84 (25)	97 (34)	68-69 (28)	85-99 (21-26)

LANGLI – NY FELTSTATION VED ENESTÅENDE STUDIEOMRÅDE I VADEHAVET

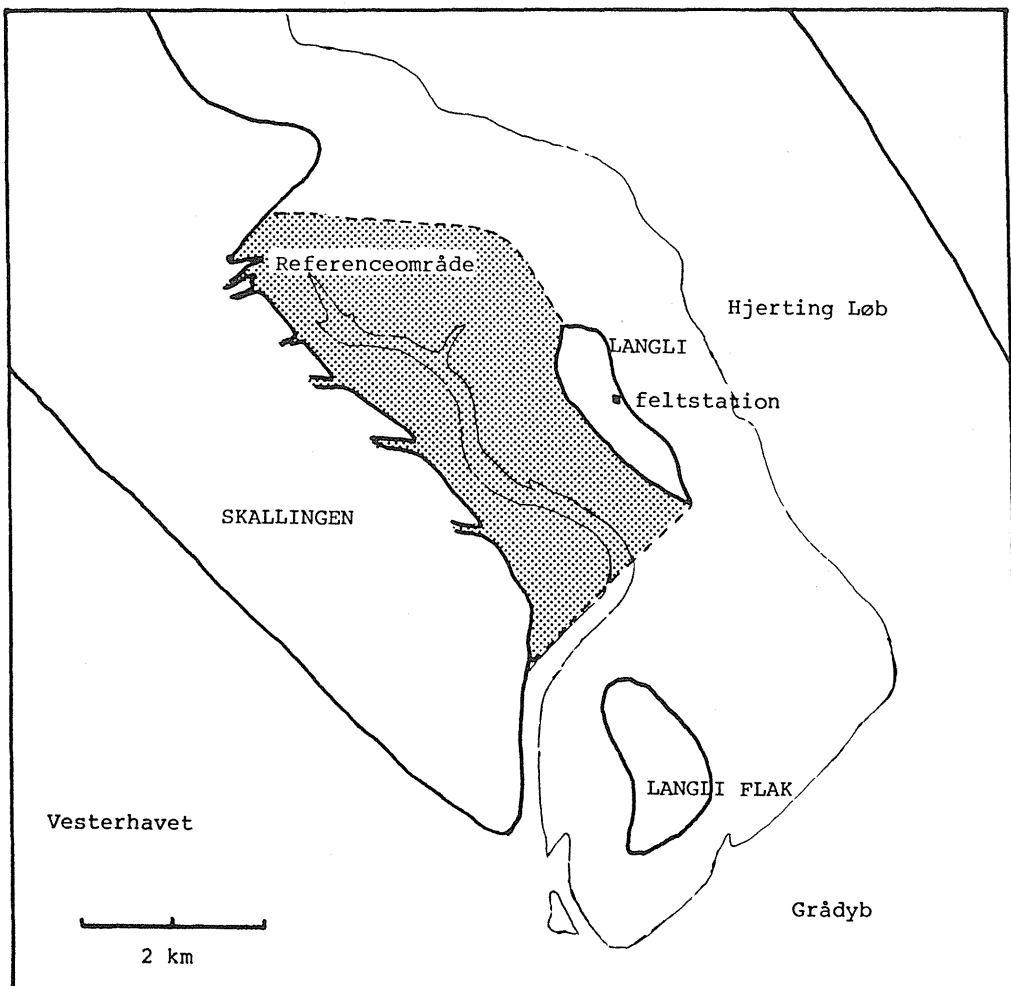
Fra 1980 er der foretaget regelmæssige optællinger på Skallingen. I forbindelse med fredningen af Vadehavet i 1982 blev disse tællinger standardiserede (i regi af Fredningsstyrelsen), især for at overvåge et område mellem Skallingen og øen Langli, der samtidig blev udlagt som et såkaldt *naturvidenskabeligt referenceområde*. Her er der forbud mod enhver form for færdsel, så det er muligt at undersøge og sammenligne et område uden menneskelige forstyrrelser med resten af Vadehavet. I forbindelse hermed har Fredningsstyrelsen fra februar 1983 oprettet en feltstation på Langli med 2 ansatte observatører. Sammen med observatøren på Skallingen er det muligt at gennemføre en total dækning af fuglelivet i hele området. Det foregår som regel ved højvande, hvor Skallingen og højsandet Langli Flak tælles på en 15 km lang gåtur, mens Ho Dyb og Langli kan tælles fra klitterne her. Derudover foretages tællinger ved vadning fra Langli med hen-

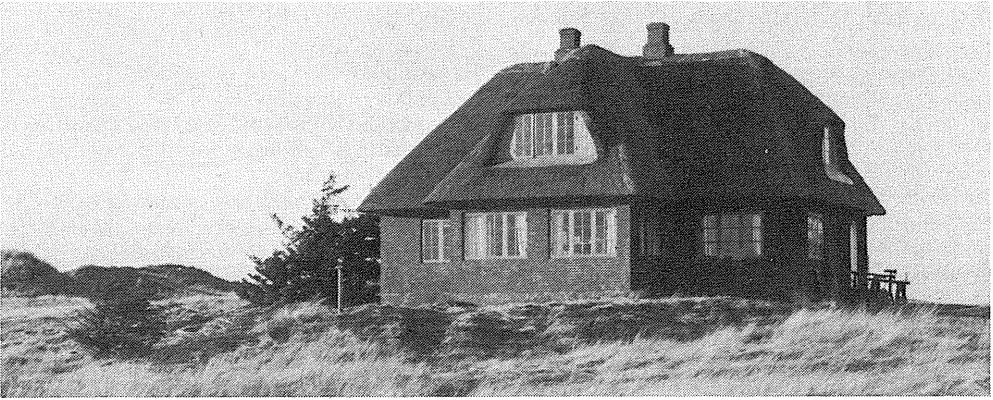
blik på at belyse fuglenes fouragering ved ebbe, linietakseringer samt tællinger af ynglefugle og af fugle, der flyver til overnatning. På Skallingen foretages endvidere grundvands- og vandstandsmålinger.

Som nævnt er al færdsel (og jagt) forbudt i referenceområdet. På Skallingens sydspids, vest- og østkant er der jagtforbud. I resten af Skallingen er der fra 15. september til 31. december jagt i 3 dage og fred i 5 dage o.s.v. På Langli har der i 1982 og 1983 været tilladt 3 jagter. Desuden er der adgangsforbud på hele Langli i ynglesæsonen fra 1. april til 15. juli. Denne periode burde måske udvides, da fuglene ofte yngler meget sent p.g.a. oversvømmelser i det tidlige forår.

På Skallingen er Strandskade, Vibe og Rødben de almindeligste ynglende vadefugle. Derudover enkelte par Alm. Ryle. Den Store Kobbersnepe mangler helt, ligesom på Fanø, og dette må siges at være lidt af en gåde. Sammeligner man Skallingen med andre strand-

Kort over Ho Bugt med det naturvidenskabelige referenceområde.

Den nye feltstation på Langli. Foto: Jes W. Graugård.

engsområder i Vestjylland er ynglefugletætheden meget lav. Den talrigeste vadefugleart, Viben (1982: 69 par), forekommer med kun 0,07 par/ha i det afgræsedede område, hvor den yngler.

Anderledes er situationen på Langli, hvor Strandskaden yngler med den tætteste koncentration i Danmark, ialt ca. 150 par. Flere steder er der regulære kolonidannelser. Desuden er der 16-20 par Ederfugle, hvilket er meget få i forhold til andre steder. De fugle, man ser mest til, er mågerne, ialt min. 1115 par Sølv-måger og 551 par Stormmåger. Med så mange Sølv-måger kunne man tro, at det gik hårdt ud over vadefuglene på øen, men der blev ikke i ynglesæsonen 1983 set et eneste tilfælde af predation på vadefugleunger. Der er simpelthen så meget mad i Vadehavet til mågerne, at de ikke behøver at slå sig på den slags. Desuden yngler der 141 par Havterne, samt enkelte ænder, under 20 par af Rødben, Vibe og Stor Præstekrave. Som noget helt specielt yngler der Hulduer på øen. De er ikke som andre steder i Danmark tilknyttet gammel løvskov, men yngler her i rævegrave. I Blåvand-området yngler også mindst 4 par, ligesom det er sandsynligt, at der er en bestand på Fanø, hvor de har tilpasset sig den samme niche. Formodentlig har de bredt sig fra Holland, hvor ynglen på Vadehavssøer skulle være kendt fra 1930'erne.

Antallet af visse ynglefugle på øen vil nok stige i fremtiden p.g.a. færdselsforbud i yngletiden.

Det er jo Vadehavet, det drejer sig om, så der er naturligvis nogle pæne tal af rastende vadefugle. Strandskaderne ser man året rundt, hvor de fouragerer på muslingebanker og vader ved lavvande og samles på Langli Flak ved højvande. Op til 7000 ses regelmæssigt. De andre vadefugle følger tidevandsrytmen på samme måde. Maksimumtal for nogle mere almindelige arter nævnes: Hjejle 2000, Strandhjejle 450, Stenvender 200, Storspove 200 hele vinteren, ellers op til 450, Lille Kobbersnepe op til 1500, som samles på Langlis sydspids, Islandsk Rødben op til 450 hele vinteren. Dog er der tidligere år set op til 3000 af disse ved det nærliggende Fourfeldt Udløb v. Esbjerg, hvor fuglene samles i strenge vintre. Hvidklire 1000,

Alm. Ryle 10.000. Tal i den størrelsesorden ser man flere andre steder i Vadehavet, men dette gælder ikke for de uhyre mængder af terner, som overnatter på Langli Flak i det tidlige efterår. I begyndelsen af august har de i de senere år kulmineret med 4000 Split-terner og 8000 Hav/Fjordterner, hvilket man nok ikke kan se andre steder i landet.

På Langli er der ret mange rastende rovfugle, som er tiltrukket af de store bestande af vandrotter, der lever på øen. Op til 5 Fjeldvåger, 3 Musvåger, 3 Blå Kærhøge, og Tårnfalk er set flere gange. Desuden er både Havørn, Kongeørn og Vandrefalk set i efteråret. Når vi nu er ved de sjældne fugle, kommer vi ind på en af de største oplevelser, observatørerne havde i 1983, nemlig synet af 12 Skestørke, som i september holdt til i referenceområdet.

Generelt kan det siges om området, at her kan være mange fugle om vinteren, fordi det er mildere end længere østpå i landet. Op til 2500 Gravænder, 8000 Ederfugle, 2000 Gråænder og 2000 Pibeænder kan ses i vintermånederne, hvis der ikke er for meget is.

Ordet feltstation kommer til sin ret, når det drejer sig om Langli – måske lidt for meget af ordet felt, hvis observatørerne skal dømmes. Men det tager tid at få en station indrettet, og der sker da også forbedringer hen af vejen. Transporten til og fra øen foregår via en jolle med påhængsmotor. De 3 kilometers sejlsads til Hjerting varer fra 5 min. i fint vejr til 30 min. i kuling. I vindstyrker over 6-7 er det ofte umuligt at sejle p.g.a. de store Nordsødønninger, der har frit løb gennem Grådyb. Er vinden i øst forsvinder alt vandet, så ebbevejen til Ho må tages i brug. Den er 8 km og det er en dejlig tur, bortset fra et 1 m tykt lag grødis, som har for vane at lægge sig her om vinteren. Rent vand hentes med båden i Hjerting, mens vandet på øen kan bruges til bad – når de døde vandrotter er fjernet fra brønden. Der er telefon (efter sigende det dyreste abonnement i DK), men ingen elektricitet, så belysningen er stearinlys og petroleumslamper. Opvarmningen foregår med petroleum og tildels gas.

Bent Jacobsen & Kim Fischer

NY ART PÅ DEN DANSKE LISTE – DIREKTE FRA SKRIVEBORDET

Det sker næsten årligt, at der bliver føjet nye arter til listen over fuglearter truffet i Danmark. Som regel skyldes det dygtige feltornitologer, der demonstrerer deres stadig større kunnen. Men for en ny kandidat til listen forholder det sig ganske anderledes. Første sikre fund er fra 1953 (en ringmærket fugl), og som ynglefugl har den været kendt siden 1973, uden arten dog af den grund er accepteret på den danske liste. Lyder det selvmodsigende, så er forklaringen dog lige om hjørnet.

En ny omfattende revision af de komplicerede systematiske forhold hos de store måger har nemlig bl.a. resulteret i, at hvad der hidtil er blevet kaldt en gulbenet variant eller race af Sølvmågen *Larus argentatus* 'omissus' retteligen bør opfattes som en anden mågeart. Det systematiske navn for denne »nye« art er *L. cachinnans*, og på dansk kunne den passende kaldes Gulbenet Sølvmåge.

Gulbenede Sølvmåger er udbredt på øerne i Atlanten ud for Afrika, i Middelhavet og i det indre af Asien, og har hidtil alle været regnet for racer af Sølvmågen. De nordeuropæiske bestande af Sølvmåger har oftest kødfarvede ben. Begge former har bredt sig og er i midten af 1970'erne stødt sammen i Vestfrankrig, hvor de nu yngler side om side, *uden* at der tilsyneladende sker blanding. De to former optræder altså her som to fuldgode arter.

Der findes imidlertid også Gulbenede Sølvmåger omkring Østersøen (bl.a. kendt fra Christiansø siden 1973), i Finland og ved den karelske kyst mod Hvidehavet. De træffes ofte i rene par, men samtidig sker der her en blanding med almindelige Sølvmåger, således at der kan findes fugle med alle tænkelige farvevariationer i gule ben.

Så sent som i 1975 mente Edvard Barth (Ornis Scand. 6: 49-63, 1975) at kunne påvise, at de nordeu-

ropæiske Sølvmåger med gule ben end ikke var en race af Sølvmågen, men blot en farvevariant. Nu foreslås racen altså anerkendt igen, men i tilknytning til en helt anden art, således at den nu skal kaldes *Larus cachinnans omissus*.

Art eller ikke art, under alle omstændigheder er der tale om et af de efterhånden mange eksempler på grænsetilfælde af det klassiske artsbegreb. Accepteres udskillelsen i to arter, vil disse under alle omstændigheder være meget nært beslægtede og tilhøre det, man i systematikken betegner som en *superspecies* (»over-art«).

Mens det sidste ord næppe er sagt i denne sag, kan der kun opfordres til at holde udvig efter formodede Gulbenede Sølvmåger. Udover de klart gule ben er der andre kendetegn: Ryggen er tonet mørkere – mere skifergrå end blågrå. Ved direkte sammenligning med almindelig Sølvmåge er den lidt større og kraftigere. Benene er forholdsvis længere, og hos den stående eller svømmende fugl rager vingerne forholdsvis længere ud bag halen. På helt nært hold (f.eks. ved dødfundne fugle) skal man endvidere kigge på farven af den smalle øjenring: Hos den Gulbenede Sølvmåge er den orangerød, mens den er gul hos den almindelige Sølvmåge. Alle nævnte karakterer gælder adulte fugle.

Især ved optællinger i ynglekolonier vil det være af interesse, om forekomsten af Gulbenede Sølvmåger kunne påvises. Det kunne samtidig medvirke til at gøre det fordomsfyldte i racenavnet til skamme – *omissus* betyder overset!

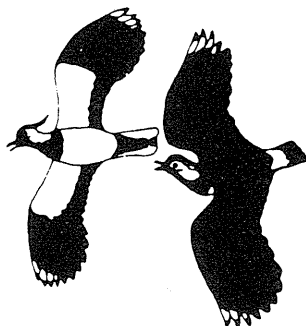
Revisionen af mågerne systematik er foretaget af en belgier, P. Devillers, og den kan læses i Glutz von Blotzheim & Bauer (1982): *Handbuch der Vögel Mitteleuropas*. Vol. 8 (del 1): 502-514.

Uffe Gjøel Sørensen

Ny redaktør for DOFT

DOFT's redaktør gennem de sidste to et halvt år, Bodil Deen Petersen, er holdt op med afslutningen af 1983-årgangen på grund af manglende tid til det omfattende redaktionsarbejde. Redaktørposten er nu overtaget af Kaj Kampp, som er biolog fra Zoologisk Museum i København med speciel interesse i arktiske fugle. Den øvrige redaktion takker Bodil Deen Petersen for indsatsen og byder den nye redaktør velkommen i det ulønnede job.

red.

Duehøgen har ikke væsentlig indflydelse på størrelsen af vilde fasanbestande. Foto: Jens B. Bruun.

DUEHØGENS EFFEKT PÅ BYTTEDYRSPOPULATIONERNE

Duehøgens regulerende effekt på specielt jagtbare byttedyrsarter har været genstand for mange diskussioner. I de seneste år har predation været genstand for adskillige undersøgelser, bl.a. fordi det har været muligt at anvende nye metoder. Udviklingen indenfor elektronikken har betydet, at man kan lave miniatureradiosendere, som kan monteres på vildtlevende dyr, der så kan pejles med retningsbestemte modtagerantennener. Denne teknik, kaldet radiotelemetri, eller biotelemetri, har også været anvendt i en ny undersøgelse af Duehøgens indflydelse på byttedyrspopulationer.

Undersøgelsen er foretaget af Fridtjof Ziesemer i Schleswig-Holstein og er foregået i to områder i årene 1980-81. Det ene område, Grönwohld på 513 ha, ligger ved Østersøen, og består af store marker med få læhegn samt skove. Her var en efterårsbestand på 500 fasaner, hvoraf 450 var udsatte, og der var en stor bestand af Ringdue og kanin. Det andet område, Börm på 3100 ha, er et fladt, sandet område med små marker, mange læhegn og med en lavere byttedyrstæthed, domineret af Ring- og tamdue, kanin, Fasan og Agerhøne.

I Grönwohld var der 0,8 jagende Duehøge pr. km². Tallet for Börm var 0,1 grundet lavere byttedyrstæthed.

Ved at pejle Duehøgene når de havde slået et bytte, samt ved tilfældige observationer, blev der fundet 374 byttedyr fra Grönwohld, domineret af Fasaner, ialt

170 stk., eller 34% af efterårsbestanden. Ligesom det er fundet ved andre undersøgelser, var der ingen selektion for svage eller syge Fasaner, da de oftest tages ved overraskelsesangreb. Det beregnedes at jagtudbyttet af Fasaner faldt fra 73 til 53 kokke p.g.a. Duehøgens predation (høner jagedes ikke). Det konkluderedes at Duehøgen reducerede Fasanernes reproduktionsformåen, og at dette skyldtes at fasanudsætningsstederne favoriserede Duehøgene p.g.a. ringe dækning for Fasanerne.

Duehøge vender ofte tilbage til større slagne byttedyr, men dette hindredes ofte af at ræve fjernede ådslerne, og derved forøgedes fasanpredationen med ca. 30%, da høgene så måtte slå nyt bytte.

I det andet område, Börm, havde Duehøgen mindre effekt. De 164 fundne byttedyr var domineret af Ring- og tamduer (hovedsageligt forvildede), og høgene havde kun ringe effekt på disse arter. Det samme gjaldt for Fasaner, hvor 15% af efterårsbestanden blev prederet. Den lavere procentdel her skyldes bl.a. at de vilde, ikke jagede Fasaner havde bedre dækningsmuligheder i dette område. Det vil altså sige, at Duehøgene kun havde mærkbar indflydelse på jagtudbyttet af Fasaner i området med massiv udsætning, og at manglende dækningsmuligheder i udsætningsområdet bidrog væsentligt hertil.

Vinteren 1978-79 var hård, og reducerede agerhønsbestanden stærkt. På trods af Duehøgens konstante bestandsstørrelse er Agerhønen siden gået frem

i Börn. For hele Schleswig-Holstein er jagtudbyttet af mange vildtarter gået tilbage i perioden 1968-81, også på øen Föhr, hvor der ingen Duehøge er. Tilbagegangen skyldes således ikke Duehøgen, snarere klimaforhold og biotopsændringer.

Undersøgelsen indeholder mange andre oplysninger, bl.a. at ringmærkning giver forkerte dødelighedstal for Duehøge, hvilket andre forskere dog også er nået frem til. Årsagen er bl.a. at tilbagemeldingerne ikke udgør et repræsentativt udsnit af bestanden. F.eks. er fugle med »mennesket« som dødsårsag overrepræsenterede.

I Schleswig-Holstein har man stemplet indfangne Duehøges fjer. Da ynglende hunner fælder fjerene ved reden, har man derved kunnet påvise, at de enkelte individer har deres eget »fingeraftryk« i mønstrene på fjerene fra fældning til fældning. Ved at samle fjer år for år har man fået et mål for overlevelsen, da Duehøgen normalt yngler i samme territorium gennem hele livet. Med korrektion for de som flytter, har man beregnet en 1. års dødelighed på 40%, og en adult dødelighed på 32,6% (i gennemsnit 1968-81). Dette er en væsentlig lavere juvenil dødelighed end man har fun-

det ved ringmærkningsberegninger. Dødeligheden har imidlertid ikke været konstant i perioden, den faldt i en årrække p.g.a. mindsket forfølgelse og er siden steget noget igen.

En anden oplysning fra undersøgelsen er at indsamling af byttedyrsrester ikke giver et repræsentativt billede af fødevalget. Små og mørke arter underrepræsenteres, mens det modsatte er tilfældet for store og lyse (f.eks. Ringduer). Ved at anvende telemetri finder man næsten samtlige slagne byttedyr på ca. 250 g og derover, og man har derved fundet at almindelig eftersøgning kun giver ca. 1/3 af det samlede antal Fasaner som er slået, et resultat der også støttes af andre undersøgelser.

Fridtjof Ziesemer: Untersuchungen zum Einfluss des Habichts (*Accipiter gentilis*) auf Populationen seiner Beutetiere. Beiträge zur Wildbiologie, Heft 2, Landesjagdverband Schleswig-Holstein, Postfach 1214, D-2223 Meldorf. Verlag G. Hartmann, Kronshagen 1983, 127 pp.

Jens Dahl Mikkelsen

*The monthly
journal
for every
birdwatcher*

British Birds

For a free sample copy
write to Mrs Erika Sharrock,
Fountains, Park Lane, Blunham,
Bedford MK44 3NJ, England